

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 148/08-67

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. februára 2010 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Lalíka prerokoval prijatú sťažnosť R. N., K., a J. L., K., zastúpených advokátkou JUDr. K. D., K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 1, 2 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozhodnutím Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach v konaní vedenom pod ČVS: KRP-42/OVK-KE-2005, Prezídia Policajného zboru - Úradu boja proti organizovanej kriminalite, odbor východ v Košiciach, Krajskej prokuratúry v Košiciach, Úradu Špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky v Bratislave, Okresného súdu Košice I, Krajského súdu v Košiciach, Špeciálneho súdu v Pezinku v konaní vedenom pod sp. zn. PK-1T 14/07 uznesením z 12. júna 2007 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tošs 32/2007 uznesením z 12. júla 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti R. N. a J. L. **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. I. ÚS 148/08-16 z 29. apríla 2008 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť R. N. a J. L. (ďalej len „sťažovatelia“) vo veci namietaného porušenia ich základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 1, 2 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a rozhodnutím príslušných orgánov činných v trestnom konaní, Špeciálneho súdu v Pezinku (ďalej len „špeciálny súd“) a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že proti sťažovateľom v procesnom postavení obžalovaných je (okrem iného) vedené na špeciálnom súde trestné konanie pre trestné činy vraždy podľa § 219 ods. 1 a 2 písm. i) Trestného zákona, nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 185 ods. 1 písm. a) Trestného zákona, ublíženia na zdraví podľa § 224 ods. 1 Trestného zákona, výtržníctva podľa § 202 ods. 1 Trestného zákona a poškodzovania cudzej veci podľa § 257 ods. 1 Trestného zákona (skutky, ktoré sa im kladú za vinu, mali spáchať počas účinnosti Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005). Podstata sťažnostných námietok smeruje k poukázaniu na nezákonnosť ich väzby, ktorú sťažovatelia odôvodňujú takto:

«Sťažovatelia v postupe, ktorým boli vzatí do väzby vidia porušenie svojho práva na osobnú slobodu, pretože toto uznesenie im nikdy nebolo vznesené. V ich prípade nebolo vznesené obvinenie spôsobom popísaným v § 206 ods. 1 Tr. por. Vznesenie obvinenia je podmienkou bez ktorej nemožno vykonať zadržanie obvineného, jeho vzatie do väzby a zatknutie. Vznesenie obvinenia je dôležitým procesným úkonom, ktorým sa proti určitej osobe začína trestné stíhanie za konkrétny skutok. Tento konkrétny skutok je síce možné v priebehu vyšetrovania meniť, avšak vždy novým uznesením, ktoré opätovne musí splňať procesné podmienky v zmysle § 206 ods. 1 Tr. por. Páchateľa jednoznačne možno stíhať len za skutok, pre ktorý mu bolo zákonným spôsobom vznesené obvinenie, ktoré mu musí byť aj

doručené a na základe toho, možno potom voči nemu vykonávať úkony, okrem iného aj vzatie do väzby a následne väzbu predlžovať.

Voči sťažovateľom R. N. a J. L. vo veci vraždy J. E. bolo vznesené obvinenie Uznesením ČVS: KPR-42/OVK-KE-2005 zo dňa 29.4.2005 a toto uznesenie im bolo doručené tak ako to predpokladá ustanovenie § 206 ods. 1 Tr. por., rovnako ako aj obhajcom JUDr. S. a JUDr. V. a na základe toho uznesenia zo dňa 29.4.2007 (správne má byť 29. 4. 2005, pozn.) boli vzatí do väzby a tiež na základe tohto uznesenia im bola opakovane predlžovaná väzba. Uznesenie o vznesení obvinenia zo dňa 30.4.2005, nikdy nebolo doručené sťažovateľom ani ich obhajcom tak, ako predpokladá ustanovenie § 206 ods. 1 Tr. por. Za tejto situácie všetky úkony prípravného konania vrátane rozhodnutia o väzbe, o ktoré sa opiera je teda podľa názoru sťažovateľov nezákonné. V tomto smere sťažovatelia upriamujú pozornosť, že aj znalci boli priberaní do konania na základe uznesenia zo dňa 29.4.2005.

Sťažovatelia sú toho názoru, že nejde o tlačovú chybu ani preklep, v danom prípade existujú dve samostatné uznesenia ČVS: KPR-42/OVK-KE-2005, a to zo dňa 29.4.2005 a zo dňa 30.4.2005 a sú s rozdielnymi skutkovými vetami, odlišnými pečiatkami v hlavičke. Opierajúc sa o uznesenia o predĺženie väzby zo strany súdu a žiadosti prokurátora na predĺženie väzby, znalecké posudky nachádzajúce sa v spise (prijatie znalca MUDr. V. V. uznesením zo dňa 18.7.2005, a znalca PhDr. I. O. uznesením zo dňa 29.4.2006), podľa sťažovateľov jednoznačne potvrdzujú, že uznesenie zo dňa 29.4.2007 (správne má byť 29. 4. 2005, pozn.) existovalo, keďže bolo doručované aj po dátume 30.4.2007 (správne má byť 30. 4. 2005, pozn.) a preto sa nemohlo jednať o tlačovú chybu. V tomto prípade tvrdenie, že toto uznesenie ČVS: KPR-42/OVK-KE-2005 s dátumom 29.4.2005 bolo doručené omylom niektorým osobám neobstojí.

Z vyšetrovacieho spisu a dôkazov vyplýva, že uznesenie ČVS: KPR-42/OVK-KE-2005 zo dňa 29.4.2005 s danou pečiatkou bolo doručené aj predchádzajúcemu obhajcovi JUDr. M. S., ktorý podal sťažnosť proti väzbe a to zo dňa 29.4.2005. Existuje úradný záznam, že mu bolo doručené uznesenie zo dňa 29.4.2005. Podstatné skutočnosti, ktoré potvrdzujú existenciu uznesenia zo dňa 29.4.2005 sú uvedené na č. listu 4398, 4399. Ide o žiadosť, ktorou bolo vyhlásenie pátrania po osobe J. L., ako dôvod pátrania je uvedené trestné stíhanie a v údají ako má byť naložené s vypátranou osobou a kto ju prevezme je uvedené -

„menovaného nevyťažovať a predviesť na UJKP KR PZ v K., k vyšetrovateľovi npor. Mgr. M. P. Toto všetko potvrdzuje skutočnosť vyššie uvedení, že v danom prípade už v daný deň prebiehalo trestné stíhanie.

Podľa sťažovateľov uvedené fakty potvrdzujú, že dňa 29.4.2005 bolo vyhotovené uznesenie, následne toto uznesenie zo dňa 29.4.2005 doručené J. L., ako aj R. N., bez ohľadu na to, čo bolo napísané aké uznesenie mu bolo doručené. R. N., vlastní originál uznesenia zo dňa 29.4.2005.

Vyšetrovateľ dňa 27.2.2007 vydal po 22 mesiacoch od začiatku vyšetrovania opravné uznesenie, ktorým správoplatnil ČVS: KPR-42/OVK-KE-2005 zo dňa 30.4.2004 (správne má byť 30. 4. 2005, pozn.) a rozdielnosť dátumov v dvoch uzneseniach s rovnakou spisovou značkou označil ako pisársku chybu.

27.4.2007 bola podaná obžaloba na sťažovateľov podľa uznesenia ktorým bolo vznesené obvinenie ČVS: KPR-42/OVK-KE-2005 zo dňa 30.4.2007 (správne má byť 30. 4. 2005, pozn.). Predmetné uznesenie, na základe ktorého boli sťažovatelia obžalovaní im však nikdy nebolo vznesené ani doručené.

Dňa 12.6.2007 sa konalo Verejné zasadnutie Špeciálneho súdu v Pezinku, na ktorom namietali sťažovatelia nezákonnosť väzby v prípravnom konaní. Poukázali, že obvinenie im bolo vznesené zo dňa 29.4.2005, toto im bolo doručené, toto vlastnia, pričom do väzby boli zobratí pre uznesenie zo dňa 30.4.2005, ktoré im nikdy doručené a vznesené nebolo. Poukázali, na existenciu dvoch uznesení, rovnako poukázali, že všetky návrhy na predĺženie väzby zo strany prokuratúry ako aj rozhodnutia zo strany súdu sa opierali o uznesenie zo dňa 29.4.2005. Rovnako aj znalci priberaní do konania boli priberaní podľa uznesenia zo dňa 29.4.2005. Poukázali na skutočnosť, že obžaloba bola podaná pre iný skutok ako im bolo vznesené obvinenie. A všetci svedkovia boli vypočúvaní k inému uzneseniu a to zo dňa 30.4.2005.

Sťažovatelia sa domnievajú, že bolo porušené ich právo na osobnú slobodu, pretože boli vzatí do väzby pre uznesenie zo dňa ČVS: KPR-42/OVK-KE-2005 30.4.2005, pričom toto uznesenie pre ktoré boli vzatí do väzby im nikdy vznesené nebolo. Na druhej strane návrhy na väzbu ako aj rozhodnutia o väzbe sťažovateľov sa opierali a predlžovali na základe uznesenia ČVS: KPR-42/OVK-KE-2005 zo dňa 29.4.2005, pričom na základe tohto uznesenia nikdy neboli vzatí do väzby.»

3. Na základe uvedených skutočností sťažovatelia v petite sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo R. N. a J. L. podľa čl. 17 ods. 1,2,3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 5 ods. 1, 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv porušené bolo.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky prihliadajúc na okolnosti tohoto prípadu prikazuje Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby sťažovateľov neodkladne prepustil z väzby na slobodu.

3. Ústavný súd prihliadnuc na okolnosti prípadu a ich ujmu priznáva sťažovateľom primerané finančné odškodnenie vo výške 500 000,- Sk.

4. Ústavný súd priznáva sťažovateľom náhradu trov konania, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. K. D., na jej účet v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

K takejto formulácii petitu sťažnosti ústavný súd stručne dodáva, že nie celkom zodpovedá požiadavkám čl. 127 ústavy, keďže sťažovatelia v petite nekonkretizovali, ktorými právoplatnými rozhodnutiami nimi označených porušovateľov práva (na ktoré odkazujú v obsahu sťažnosti) malo dôjsť k zásahu do ich práv.

II.

4. Ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval orgány činné v trestnom konaní, ako aj všeobecné sudy, ktoré sťažovatelia v sťažnosti označili ako porušovateľov svojich práv, aby sa k prijatej sťažnosti vyjadrili a oznámili, či trvajú na ústnom pojednávaní pred ústavným súdom.

Prezídium Policajného zboru, Úrad boja proti organizovanej kriminalite, odbor východ vo svojom vyjadrení uviedlo, že nezrovnalosť v dátume a vo výrokovvej vete uznesenia o vznesení obvinenia sťažovateľom vydaného pod ČVS: KRP-42/OVK-KE-2005 z 30. apríla 2005 a v jeho rovnopisoch, ktoré bolo vydané vyšetrovateľom Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach (ďalej len „krajské riaditeľstvo“), bola

odstránená ako pisárska chyba uznesením z 27. februára 2007 vydaným pod ČVS: PPZ-11/BOK-V-I-2005 o oprave predmetného uznesenia. Zároveň uviedlo, že netrvá na ústnom pojednávaní v predmetnej veci.

Krajské riaditeľstvo vo vyjadrení k prijatej sťažnosti uviedlo, že vydaniu uznesenia o vznesení obvinenia sťažovateľom celkom určite predchádzala zápisničná výpoveď svedka R. G., ktorého výsluch sa začal 29. apríla 2005 v nočných hodinách a bol ukončený 30. apríla 2005 o 02.30 h. Predmetné uznesenie bolo vydané až následne na podklade zápisnice o výsluchu menovaného svedka, pričom s ohľadom na túto skutočnosť krajské riaditeľstvo vylučuje, aby toto uznesenie bolo doručované pred 30. aprílom 2005. Nevylučuje však, že vyšetrovateľ 30. apríla 2005 vyhotovil „*sporné uznesenie*“ omylom s dátumom 29. apríl 2005 a po tomto zistení (nesprávneho dátumu) či vhodnosti nejakej zmeny v jeho obsahu došlo k následnej oprave. V takom prípade nevylučuje, že vyšetrovateľ omylom použil rozdielne vyhotovenia uznesenia bez toho, aby si to sám uvedomil. Táto chyba však bola dôsledkom náročnej a únavnej práce, nemalej psychickej záťaže vyšetrovateľa, ktorý na vyšetrovaní pracoval bez primeraného odpočinku (počnúc obhliadkou miesta činu v neskorých nočných hodinách až po niekoľkohodinový výsluch svedka R. G. počas celej noci a následných vyšetrovacích úkonov, ktoré uvedený vyšetrovateľ osobne vykonával). Zároveň uviedlo, že netrvá na ústnom pojednávaní v predmetnej veci.

Krajská prokuratúra v Košiciach (ďalej len „krajská prokuratúra“) vo svojom vyjadrení uviedla, že v rámci trestného konania sa 29. apríla 2005 o 22.15 h. začal výsluch podozrivého R. G., ktorý bol ukončený 30. apríla 2005 o 02.30 h. Na základe skutočností zistených z predmetného výsluchu službukonajúci prokurátor v ten istý deň, t. j. 30. apríla 2005, v zmysle § 162a ods. 1 Trestného poriadku vydal súhlas na dočasné odloženie vznesenia obvinenia voči R. G. a vyšetrovateľ vzniesol obvinenie v uvedenej veci sťažovateľom. Uznesenie o vznesení obvinenia z 30. apríla 2005 bolo v ten istý deň doručené službukonajúcemu prokurátorovi krajskej prokuratúry. Uznesenie o vznesení obvinenia z 29. apríla 2005 spomínané v prijatej sťažnosti nebolo krajskej prokuratúre doručené. Ďalej krajská prokuratúra vo vyjadrení uviedla, že v rámci výkonu svojej právomoci v predmetnom trestnom konaní vždy vychádzala z uznesenia o vznesení

obvinenia z 30. apríla 2005. Zároveň uviedla, že netrvá na ústnom pojednávaní v predmetnej veci.

Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“) vo svojom vyjadrení uviedol, že v predmetnej veci rozhodoval o vzatí sťažovateľov, v tom čase obvinených, do väzby, pričom svoje rozhodnutia v spojení s rozhodnutiami Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) považuje za zákonné a v celom rozsahu vyhovujúce požiadavkám v tom čase účinného Trestného poriadku, ako aj medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Poukázal na judikatúru štrasburských orgánov ochrany práv, z ktorej vyplýva, že dôraz sa kladie na to, aby obvinený jednak porozumel jazyku, v ktorom je obvinenie vydané, a na to, aby súd postupoval podľa tohto obvinenia. Zo spisov okresného súdu je možné zistiť, že obaja sťažovatelia sú slovenskej národnosti, a teda prvá podmienka je splnená. Skutočnosť, že súd postupoval podľa tohto obvinenia, je zrejماً prinajmenšom z rozhodnutí krajského súdu o zamietnutí sťažnosti proti uzneseniam o vzatí do väzby, kde sa krajský súd odvoláva na uznesenie o vznesení obvinenia z 30. apríla 2005. Iné uznesenie súdu nebolo známe. Súčasťou podmienky, aby súd pri rozhodovaní o väzbe postupoval podľa tohto obvinenia, je podmienka zachovania totožnosti skutku, pre ktorý bolo vznesené obvinenie. Z rozhodnutí okresného súdu je zrejماً, že sťažovatelia boli vzatí do väzby pre skutok, ktorého skutkovou podstatou bolo usmrtenie J. E. 23. apríla 2005. Pri rozhodovaní o návrhu na vzatie do väzby sťažovateľov súd teda posudzoval tú skutkovú podstatu obvinenia, o ktorú sa sťažovatelia mohli opierať, pričom sa mohli vyjadriť k predmetnému obvineniu, čo obaja pred sudcom odmietli. Z uvedeného možno vyvodiť, že sťažovatelia v čase rozhodovania o ich vzatí do väzby mali postavenie obvinených, bolo im známe, z čoho sú obvinení, a súd ich vzal do väzby na základe tohto obvinenia. Okresný súd uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní v predmetnej veci.

Krajský súd vo svojom vyjadrení uviedol, že pri rozhodovaní o väzbe sťažovateľov mal za preukázané, že sťažovateľom bolo vznesené obvinenie uznesením z 30. apríla 2005, pričom z tohto vo svojich rozhodnutiach vychádzal. Krajský súd uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní v predmetnej veci.

Úrad Špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky v Bratislave (ďalej len „úrad špeciálnej prokuratúry“) vo svojom vyjadrení k prijatej sťažnosti uviedol, že uznesením (jeho prvopisom) vyšetrovateľa krajského riaditeľstva z 30. apríla 2005 bolo sťažovateľom vznesené obvinenie pre trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1, 2 písm. i/ a iné Trestného zákona (účinného do 1. januára 2006). Toto uznesenie bolo doručené krajskej prokuratúre toho istého dňa a to isté uznesenie je súčasťou vyšetrovacieho spisu. Až pri preštudovaní vyšetrovacieho spisu vo februári 2007 vyšlo najavo, že pravdepodobne obom obvineným bolo doručené uznesenie (rovnopis uznesenia) o vznesení obvinenia s nesprávnym dátumom - 29. apríl 2005 a s čiastočne inou formuláciou skutku. Následne vyšetrovateľ vydal opravné uznesenie podľa § 174 ods. 1 Trestného poriadku (per analogiam) s poukazom na § 180 Trestného poriadku, ktorým opravil tú časť rovnopisov uznesenia, ktoré sa od prvopisu uznesenia z 30. apríla 2005 odlišovali dátumom. Proti uvedenému „opravnému uzneseniu“ podali sťažovatelia sťažnosť, ktorá bola zamietnutá ako nedôvodná. Z uvedeného je teda zrejmé, že nejde o existenciu dvoch uznesení o vznesení obvinenia (z 29. apríla 2005 a 30. apríla 2005), ako sa mylne domnievajú sťažovatelia, ale o existenciu prvopisu uznesenia o vznesení obvinenia z 30. apríla 2005 a existenciu jeho rovnopisov s písárskou chybou. Ďalej poukazuje aj na to, že výsluch podozrivého R. G. bol ukončený až 30. apríla 2005 o 02.30 h. a až na základe skutočností zistených z predmetného výsluchu vyšetrovateľ vzniesol obvinenie v uvedenej veci sťažovateľom. Poukazuje aj na to, že z uznesenia z 30. apríla 2005 vychádzala aj krajská prokuratúra a okresný súd a krajský súd pri rozhodovaní o vzatí sťažovateľov do väzby. Postup vyšetrovateľa pri oprave rovnopisov uznesenia s dátumom 29. apríl 2005 považuje za správny a zákonný. Pre úplnosť uvádza, že obvineným, hoci im boli doručené rovnopisy s písárskou chybou, bola známa podstata a právna kvalifikácia skutku už pri vznesení obvinenia. Formulácia skutku v prvopise a v chybných rovnopisoch predstavuje zanedbateľný rozdiel, ktorý nemení podstatu skutku a nemá vplyv na jeho totožnosť. Na záver uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní v predmetnej veci, avšak žiada, aby sa ústavný súd oboznámil aj s listinnými dôkazmi, ktoré k vyjadreniu priložil (o. i. zápisnica o výsluchu podozrivého R. G.).

Špeciálny súd vo svojom vyjadrení k prijatej sťažnosti poukázal na priebeh konania v trestnej veci sťažovateľov, pričom sa k podstatným sťažnostným námietkam bližšie nevyjadril. Uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní.

Najvyšší súd vo svojom vyjadrení k prijatej sťažnosti odkázal na odôvodnenie uznesení najvyššieho súdu vo väzobnej veci sťažovateľov, k podstatným sťažnostným námietkam sa bližšie nevyjadril a uviedol, že súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania.

Sťažovatelia zastúpení právnou zástupkyňou ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na ústnom pojednávaní o ich sťažnosti.

III.

5. Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) môže ústavný súd so súhlasom účastníkov upustiť od ústneho pojednávania, ak od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V danej veci bolo upustené od ústneho pojednávania.

6. Ústavný súd dospel k záveru, že ústavná sťažnosť nie je dôvodná.

IV.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 vety prvej ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 17 ods. 3 ústavy obvineného alebo podozrivého z trestného činu možno zadržať len v prípadoch ustanovených zákonom. Zadržaná osoba musí byť ihneď oboznámená s dôvodmi zadržania, vypočutá a najneskôr do 48 hodín prepustená na slobodu alebo odovzdaná súdu. Sudca musí zadržanú osobu do 48 hodín a pri obzvlášť závažných trestných činoch do 72 hodín od prevzatia vypočuť a rozhodnúť o väzbe alebo o jej prepustení na slobodu.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

- a) zákonné uväznenie po odsúdení príslušným súdom;
- b) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie osoby preto, že sa nepodrobila rozhodnutiu vydanému súdom podľa zákona, alebo preto, aby sa zaručilo splnenie povinnosti ustanovenej zákonom;
- c) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní;
- d) iné pozbavenie slobody maloletého na základe zákonného rozhodnutia na účely výchovného dohľadu alebo jeho zákonné pozbavenie slobody na účely jeho predvedenia pred príslušný orgán;
- e) zákonné držanie osôb, aby sa zabránilo šíreniu nákazlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;

- f) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie, alebo osoby, proti ktorej prebieha konanie o vyhostenie alebo vydanie.

Podľa čl. 5 ods. 2 dohovoru každý, kto je zatknutý, musí byť oboznámený bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, s dôvodmi svojho zatknutia a s každým obvinením proti nemu.

Podľa čl. 5 ods. 5 dohovoru každý, kto bol obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanoveniami tohto článku, má nárok na odškodnenie.

8. Právo na osobnú slobodu garantované tak ústavou, ako aj dohovorom zaujíma v hierarchii základných práv a slobôd (ľudských práv a základných slobôd) popredné miesto. Pod osobnou slobodou sa rozumie voľný, ničím neobmedzený pohyb človeka, ktorý sa môže podľa vlastného rozhodnutia zdržiavať na určitom mieste alebo slobodne z tohto miesta odísť (III. ÚS 204/02). Každé pozbavenie osobnej slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivec pozbavený osobnej slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, ale aj II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00, I. ÚS 115/07). Z uvedenej zásady vyplýva, že porušenie zákona v prípade rozhodovania o väzbe zakladá zároveň aj porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj čl. 5 dohovoru.

9. Ústavný súd zdôrazňuje, že väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv obvineného. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas súdnu kontrolu jej ústavnosti a zákonnosti (*mutatis mutandis* III. ÚS 26/01). Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu dbať o to, aby doba väzby obvineného neprekročila nevyhnutnú hranicu. Pre tento účel patrí všeobecnému súdu skúmať všetky okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu nevinu výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o väzbe (Toth c. Rakúsko z 12. decembra 1991). Obvinený

držaný vo väzbe musí mať možnosť v primeraných intervaloch žiadať o súdnu kontrolu zákonnosti väzby (Bezicheri c. Taliansko z 25. októbra 1989). Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach zdôraznil, že jeho právomoc na rozhodovanie vo väzobných veciach predpokladá výlučne skúmanie toho, či sa v konaní pred väzobnými súdmi dodržali ústavno-procesné princípy takého obmedzenia osobnej slobody, akým je väzba obvineného (II. ÚS 76/02, IV. ÚS 83/03, IV. ÚS 171/03).

10. Z obsahu čl. 17 ústavy možno vyvodit' viaceré práva, ktoré sú súčasťou širšie koncipovaného práva na osobnú slobodu. Ide o právo byť stíhaný len zo zákonných dôvodov, čo je v podmienkach trestného zákonodarstva vyjadrené možnosťou vzniesť obvinenie konkrétnej osobe len vtedy, ak je dostatočne odôvodnený záver, že táto osoba spáchala trestný čin. Súčasťou práva na osobnú slobodu je právo každého byť stíhaný zákonným spôsobom, teda pri dodržaní všetkých zákonných záruk trestného procesu. Rovnako ako samotné stíhanie, tak aj každé pozbavenie osobnej slobody musí mať podľa ústavy zákonný podklad. Inak povedané, len zákon môže ustanoviť dôvody na pozbavenie osobnej slobody, ako aj spôsob realizácie pozbavenia fyzickej osoby jej osobnej slobody.

Z čl. 5 dohovoru taktiež vyplýva požiadavka na zákonnosť každého pozbavenia slobody, pričom dohovor v jeho vlastnom obsahu ustanovuje aj prípady (dôvody), po naplnení ktorých je možné (v súlade s konaním ustanoveným zákonom) pozbaviť osobu jej slobody.

Pokiaľ ide o pozbavenie osobnej slobody väzbou, za súčasť záruk garantovaných ústavou a dohovorom, z ktorých vychádzal aj ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľov, treba považovať najmä tieto:

- do väzby možno vziať len obvineného, teda osobu, ktorej bolo vznesené obvinenie, pretože je dostatočne odôvodnený záver, že spáchala trestný čin,
- obvinenie bolo tejto osobe riadne oznámené, teda bolo jej oznámené jej konkrétne konanie alebo opomenutie, ktoré sa jej kladie za vinu a ktoré je v čase vznesenia obvinenia právne kvalifikovateľné ako trestný čin, pričom podľa

dohovoru musí byť obvinenie oznámené bez meškania a v jazyku, ktorému obvinený rozumie,

- obvinený bol vzatý do väzby na základe rozhodnutia súdu,
- obvinený bol vzatý do väzby z dôvodu, s ktorým zákon spája so zreteľom na prezumpciu nevinu možnosť pozbavenia jeho osobnej slobody väzbou,
- uznesenie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami, teda okolnosťami, ktoré majú vzťah ku skutku, ktorý tvorí podstatu obvinenia,
- obvinený držaný vo väzbe má právo žiadať súd, aby preskúmal zákonnosť jeho väzby, a žiadať prepustenie z väzby.

11. Podstatnou a základnou sťažnostnou námietkou je tvrdená existencia dvoch uznesení o vznesení obvinenia sťažovateľom. Jedného uznesenia o vznesení obvinenia z 29. apríla 2005, ktoré im podľa vlastných tvrdení bolo doručené, a druhého uznesenia o vznesení obvinenia z 30. apríla 2005, ktoré im podľa ich tvrdení nikdy doručené nebolo, avšak na základe ktorého boli vzatí do väzby. Z toho sťažovatelia vyvodzujú, že „... *bolo porušené ich právo na osobnú slobodu, pretože boli vzatí do väzby pre uznesenie z 30.4.2005, pričom toto uznesenie pre ktoré boli vzatí do väzby im nikdy vznesené nebolo. Na druhej strane návrhy na väzbu ako aj rozhodnutia o väzbe sťažovateľov sa opierali a predlžovali na základe uznesenia zo dňa 29.4.2005, pričom na základe tohto uznesenia nikdy neboli vzatí do väzby.*“.

12. Sťažovateľom bolo vznesené obvinenie uznesením podľa § 163 ods. 1 v tom čase účinného Trestného poriadku (sťažovatelia v sťažnosti nesprávne poukazujú na § 206 Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006, pozn.). Pre potreby terminologickej presnosti (reagujúc na terminológiu sťažovateľov) ústavný súd uvádza, že podľa uvedeného zákonného ustanovenia sa vznáša obvinenie (nie uznesenie) a uznesenie je procesnou formou, ktorou vyšetrovateľ rozhodne, že konkrétna osoba bude stíhaná ako obvinený. Uznesenie je teda procesnou formou vznesenia obvinenia. Pritom napriek tomu, že v rozhodnom čase účinný § 163 ods. 1 druhá veta Trestného poriadku ustanovoval, že obvinenému sa oznamuje uznesenie, vychádzajúc z čl. 5 ods. 2 dohovoru za podstatu

tejto „oznamovacej povinnosti“ voči obvinenému treba považovať jeho oboznámenie s obvinením pre konkrétny skutok, ktoré mu bolo vznesené uznesením vyšetrovateľa.

13. V rámci konania o sťažnosti sa ústavný súd oboznámil tak s písomným vyhotovením uznesenia o vznesení obvinenia sťažovateľom datovaným 29. apríla 2005, ako aj s písomným vyhotovením uznesenia o vznesení obvinenia sťažovateľom datovaným 30. apríla 2005. K ich obsahu a rozdielnostiam ústavný súd uvádza:

- Skutok, pre ktorý bolo sťažovateľom vznesené obvinenie, je ich spoločné konanie spočívajúce v úmyselnom usmrtení J. E. strelbou z hromadne účinných strelných zbraní. Tento základ skutku, pre ktorý bolo sťažovateľom vznesené obvinenie a ktorý je podrobne vo výrokovej časti uznesenia bližšie rozvedený, je pritom rovnaký v oboch písomných vyhotoveniach uznesenia. Rozdiel v skutkovej vete dvoch predložených písomných vyhotovení je, že v prvom (z 29. apríla 2005) je uvedené, že sťažovatelia pri tomto skutku použili odcudzené osobné motorové vozidlo, ktoré si vopred zadovážili krádežou 31. januára 2005, a v druhom (z 30. apríla 2005) je uvedené, že toto osobné motorové vozidlo si vopred zadovážili krádežou 31. januára 2005 z A.v K. Takáto rozdielnosť skutkovej vety v predložených písomných vyhotoveniach uznesenia o vznesení obvinenia podľa názoru ústavného súdu nemá žiaden vplyv na totožnosť skutku a nevyvoláva žiadne zásadné otázky spojené s uvedením skutku, pre ktorý bolo vznesené sťažovateľom obvinenie.
- V odôvodnení uznesenia o vznesení obvinenia (ktoré je totožné v oboch predložených písomných vyhotoveniach) sa uvádza, z ktorých skutočností vyplývajúcich z dovtedy vykonaných dôkazov vyplýva dostatočne odôvodnený záver, že sťažovatelia sa dopustili skutku uvedeného v skutkovej vete výrokovej časti uznesenia. Z odôvodnenia uznesenia pritom vyplýva, že vyšetrovateľ vzniesol sťažovateľom obvinenie najmä na základe výsluchu R. G., u ktorého bolo so súhlasom prokurátora za podmienok uvedených v § 162a ods. 1 Trestného poriadku rozhodnuté o dočasnom odložení vznesenia obvinenia. Vychádzajúc z časovej súslednosti jednotlivých úkonov trestného konania vo veci sťažovateľov potom možno podľa ústavného súdu konštatovať, že vydaniu

uznesenia o vznesení obvinenia sťažovateľom predchádzal tak výsluch R. G., ako aj rozhodnutie o dočasnom odložení vznesenia obvinenia voči menovanému. Rozhodujúcu skutočnosť, že predmetné uznesenie o vznesení obvinenia mohlo byť vydané až po skončení výsluchu R. G., pritom v sťažnosti nespochybnili ani samotní sťažovatelia.

14. Z obsahu sťažnosti, ako aj z vyjadrenia úradu špeciálnej prokuratúry vyplýva, že existencia dvoch písomných vyhotovení uznesenia o vznesení obvinenia sťažovateľom bola zistená v súvislosti s oboznámením sa s výsledkami vyšetrovania a preštudovaním vyšetrovacieho spisu vo februári 2007. Následne vyšetrovateľ vydal 27. februára 2007 opravné uznesenie podľa § 174 ods. 1 Trestného poriadku (per analogiam) s poukazom na § 180 Trestného poriadku, ktorým opravil tú časť rovnopisov uznesenia, ktoré sa od uznesenia z 30. apríla 2005 odlišovali dátumom a skutkovou vetou. Takýto postup spočívajúci v oprave určitého počtu písomných vyhotovení uznesenia, kde došlo k nesprávnemu uvedeniu dátumu ich vydania a k čiastočne rozdielnej formulácii skutkovej vety, je vychádzajúc z uvedených zákonných ustanovení podľa ústavného súdu možný, prípustný a dovolený. Podľa ústavného súdu v tejto súvislosti možno povedať, že bolo zákonnou povinnosťou vyšetrovateľa rozhodnúť o oprave predmetného uznesenia.

15. V rozhodovacej činnosti všetkých orgánov aplikácie práva (vrátane orgánov činných v trestnom konaní a súdov) dochádza k písomnému vyhotovovaniu ich rozhodnutí, ktoré je zverené konkrétnym fyzickým osobám v určitom právnom pomere k príslušnému orgánu. V tejto zložitej tvorivej duševnej činnosti založenej na myšlienkových procesoch a právnej subsumpcii konkrétneho skutkového deja môže dochádzať aj k rôznym omylom či pochybeniam. Na tento účel príslušné procesné poriadky upravujú pod rôznymi označeniami možnosť opraviť chyby v písomnom vyhotovení rozhodnutí, pričom však predmetnou opravou nemožno rozhodovať o veci „nanovo“, či meniť podstatu pôvodného rozhodnutia. Takéto pochybenia sú síce vo všeobecnosti neželané, ale zároveň sú príslušným procesným postupom odstrániteľné (na margo veci ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že aj sťažovatelia zastúpení právnu zástupkyňou pri písomnom vyhotovení ich sťažnosti opakovane uviedli nesprávny dátum uznesenia o vznesení obvinenia).

16. Vychádzajúc z uvedeného preto ústavný súd postup vyšetrovateľa v súvislosti s opravou uznesenia o vznesení obvinenia považoval za zákonný a ústavne konformný, pretože:

- týmto „opravným uznesením“ nedošlo k podstatnému zásahu do skutkovej vety výrokovej časti uznesenia o vznesení obvinenia, a teda nedošlo k takému zásahu, ktorý by menil podstatu skutku, ktorého sa mali dopustiť sťažovatelia a pre ktorý im bolo obvinenie vznesené,
- rozdielnosť v dátumoch v písomných vyhotoveniach uznesenia o vznesení obvinenia, ktorá bola „opravným uznesením“ odstránená, bola dostatočne a preukázateľne zdôvodnená v odôvodnení tohto uznesenia, a to najmä logickým argumentom o časovej súslednosti výsluchu podozrivého R. G. a následného vznesenia obvinenia sťažovateľom predmetným uznesením.

17. Vychádzajúc z obsahu spisu a s ohľadom na už uvedené ústavný súd (v podstate zhodne s vyjadrením úradu špeciálnej prokuratúry) uzatvára, že nebolo preukázané, že v trestnej veci sťažovateľov boli vydané dve samostatné uznesenia o vznesení obvinenia. Uznesenie o vznesení obvinenia sťažovateľom pre skutok právne kvalifikovaný ako trestný čin vraždy a iné bolo vydané 30. apríla 2005 a na podklade tohto uznesenia krajská prokuratúra podala návrh na vzatie sťažovateľov do väzby a okresný súd návrhu vyhovel a sťažovateľov v spojení s rozhodnutiami krajského súdu vzal do väzby. Aj napriek tomu, že sťažovateľom malo byť doručené uznesenie o vznesení obvinenia datované 29. apríla 2005, bola im nesporne známa podstata a právna kvalifikácia skutku, z ktorého boli obvinení už pri vznesení obvinenia. Formulácia skutku v prvopise a v chybných rovnopisoch predstavuje zanedbateľný rozdiel, ktorý nemení podstatu skutku a nemá vplyv na jeho totožnosť. Vo veci sťažovateľov teda boli splnené ústavou a dohovorom kladené požiadavky na zákonnosť väzby, najmä im bolo v jazyku, ktorému rozumejú, oznámené ich obvinenie z konkrétneho skutku, pričom súd pri rozhodovaní o ich vzatí do väzby vychádzal z totožného skutku, ktorý im bol oznámený doručením uznesenia nesprávne datovaného 29. apríla 2005.

18. Pokiaľ následné rozhodnutia špeciálneho súdu a najvyššieho súdu o predĺžení väzby sťažovateľov (ako aj návrhy úradu špeciálnej prokuratúry na predĺženie ich väzby) vo svojich odôvodneniach poukazujú na uznesenie o vznesení obvinenia datované 29. apríla 2005, táto skutočnosť nič nemení na už uvedenom závere o tom, že vznesenie obvinenia a vzatie sťažovateľov do väzby bolo zákonné. Všetky sťažovateľmi napádané rozhodnutia všeobecných súdov odkazujúce na uznesenie o vznesení obvinenia datované 29. apríla 2005 boli vydané predtým, ako vyšetrovateľ rozhodol o oprave chýb v rovnopisoch uznesenia o vznesení obvinenia.

19. Ústavný súd vzhľadom na obsah sťažnosti, ktorým je podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde viazaný, konštatuje, že po vyhodnotení sťažnostných námietok už uvedeným spôsobom nezistil porušenie základného práva sťažovateľov na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 3 ústavy ani práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 1 a 2 dohovoru. Sťažovatelia boli stíhaní a pozbavení osobnej slobody väzbou z dôvodov a spôsobom ustanoveným zákonom (Trestným poriadkom) v súlade s dôvodmi, pre ktoré aj dohovor pripúšťa zákonné pozbavenie slobody, pričom bola splnená aj podmienka, aby boli bez meškania a v jazyku, ktorému rozumejú, oboznámení s obvinením. Keďže tvrdená existencia dvoch rôznych uznesení o vznesení obvinenia sa nepreukázala a v tejto súvislosti nebolo konštatované porušenie práv sťažovateľov, nemožno uvažovať ani o odškodnení, ktoré garantuje dohovor v čl. 5 ods. 5 v prípade, že došlo k pozbaveniu slobody v rozpore s požiadavkami čl. 5 dohovoru. Tu však ústavný súd poukazuje aj na skutočnosť, že v sťažnosti absentuje akékoľvek odôvodnenie zásahu do práva sťažovateľov na odškodnenie (čl. 5 ods. 5 dohovoru) a navyše o prípadnom nároku sťažovateľov na náhradu škody nemá právomoc rozhodnúť ústavný súd, ale všeobecný súd podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

20. Keďže sťažnosti nebolo vyhovené, neprichádzalo do úvahy, aby ústavný súd prikázal najvyššiemu súdu prepustenie sťažovateľov na slobodu, ani to, aby im bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania. Len pre úplnosť ústavný súd dodáva, že v súvislosti s uznesením najvyššieho súdu z 12. júla 2007 v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tošs 32/2007 (ktoré sťažovatelia ako posledné napádajú aj v tomto

konaní) už bolo ústavným súdom konštatované porušenie základného práva sťažovateľov na osobnú slobodu podľa čl. 17 ústavy a práva na slobodu podľa čl. 5 dohovoru (z diametrálne odlišných dôvodov), pričom toto uznesenie v časti týkajúcej sa R. N. bolo zrušené nálezom ústavného súdu I. ÚS 134/08 z 18. septembra 2008 a v časti týkajúcej sa J. L. nálezom ústavného súdu I. ÚS 107/08 zo 14. októbra 2009.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. februára 2010